

Rama IX Art Museum Foundation

สีสนัพรรณพฤกษ

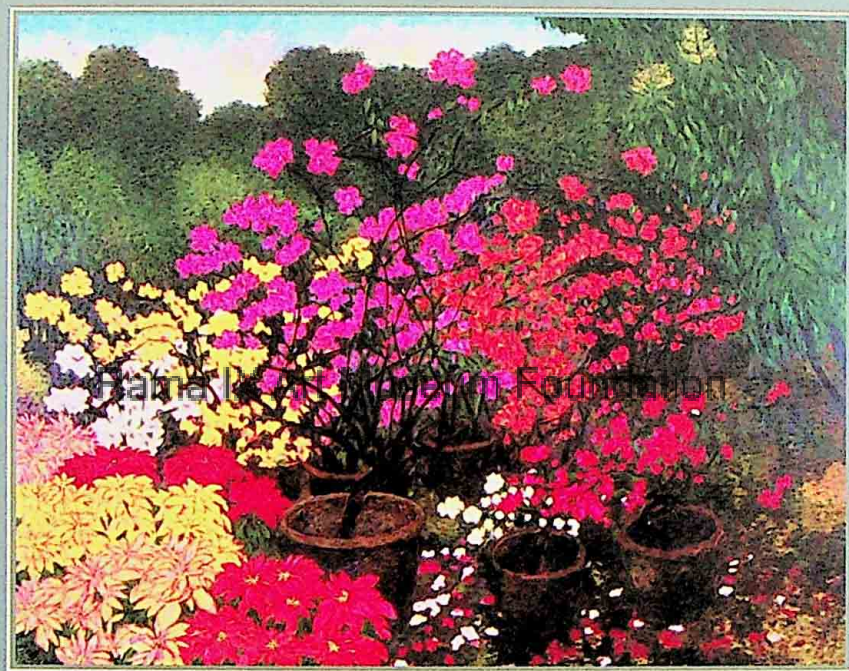
The Splendour of Nature

จรูญ บุญสวน

Charoon Boonsuan

B-CAT-2-0422

30L-0627-08-2005

Rama IX Art Museum Foundation

สัจฉนพรรณพฤษภ
The Splendour of Nature

จรูญ บุญสวน

Charoon Boonsuan

Magic Words

ปี พ.ศ. 2504 ผมเรียนอยู่ชั้นปีที่ 4 คณะจิตรกรรม ภูมิมาตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ชั้นเรียนนี้มี นักศึกษาอยู่ 6 คน ชาย 5 หญิง 1 คือ พูนศุข ศิลปคุปต์ ถวัลย์ ดัชนี ไพโรจน์ สโมสร อนันต์ ปาณิน เสรี นิลประพันธ์ และผม

วันหนึ่งอาจารย์เพื่อ ทรัพย์พิทักษ์ เข้ามาในห้องปฏิบัติงาน (มีอยู่ห้องเดียวใช้ได้ทุกวิชา) ท่านได้พูดคำที่ทำให้ผมเปลี่ยนความคิดที่เคยคิดว่า ผมคงไม่มีโอกาสเป็นช่างเขียนได้ (เวลาพูดท่านจะหลับตา เพื่อนผมหลายคน ถือโอกาสหลบออกจากห้องไป แต่ผมเป็นคนกลัวครู จึงนั่งฟังอยู่)

ถ้าผมไม่ได้ฟังคำพูดครั้งนั้น ซึ่งผมถือว่าเป็น MAGIC WORD ผมก็คงจะได้เขียนรูปมาจนถึงทุกวันนี้ ท่านพูดว่า “การเขียนรูปมี 2 อย่าง อย่างหนึ่งคือเขียนจากจินตนาการ คือคิดเองแล้วสามารถเขียนตามความคิดนั้นได้ เช่น แม่โง่ (ท่าน ทรัพย์พิทักษ์ ลูกชายของท่าน) อีกแบบหนึ่งคือคิดไม่เป็น เวลาเขียนต้องมีแบบเช่น ฉันทน์ (อ. เพ็ญ) ไม่มีแบบเขียนไม่ได้ เมื่อเห็นแบบจะสามารถ ดัดแปลงแก้ไข อย่างไรก็ได้”

ผมถือว่าเป็นคำพูดอันศักดิ์สิทธิ์ ที่ทำให้เกิดความสว่างไสวในหัวใจ เพราะผมเขียนรูปจากความคิดไม่เป็น

รูปทุกรูปที่ผมเขียน เขียนจากแบบจริงทั้งสิ้น และต้องเขียนให้เสร็จจากสถานที่จริง ผมจะเตรียมอุปกรณ์การเขียนรูป เช่น รมขนาดใหญ่ ขาหยั่ง จานสี แก้วน้ำ อาหาร น้ำ ผลไม้ เสื้อ ใส่รถ ไปหาที่ที่เขียนรูป บางครั้งก็ไกลมาก อาจต้องค้างคืน แต่ส่วนใหญ่ก็จะเขียนรอบ ๆ บริเวณบ้านผมที่ลำพูน

ขณะที่สอนอยู่ที่คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อพานักศึกษาออกไปเขียนรูปนอกสถานที่ ผมก็จะเขียนรูปพร้อมกับนักศึกษาไปด้วย

พ.ศ. 2548 นี้ ผมอายุ 67 ปี ยังเขียนรูปอยู่แทบทุกวัน (นอกจากมีธุระจำเป็น) ผมเชื่อว่ารูปที่ผมเขียนยังไม่สมบูรณ์ทุกรูป ผมเคยพูดกับคนใกล้ชิดว่า ก่อนตายผมอยากเขียนรูปขนาดใหญ่สัก 200 รูป เก็บไว้ที่หอศิลป์บ้านผมที่ลำพูน เพราะว่าคำพูดที่ว่า “ศิลปะยืนยาว ชีวิตสั้น” ยังคงอยู่ในหูผมตลอดเวลา

ศิลปะยืนยาวได้

พระพุทธรูปสถูปสถาน

ชีวิตไม่ยาวนาน

สุขทุกข์ถูกเจ็บไข้

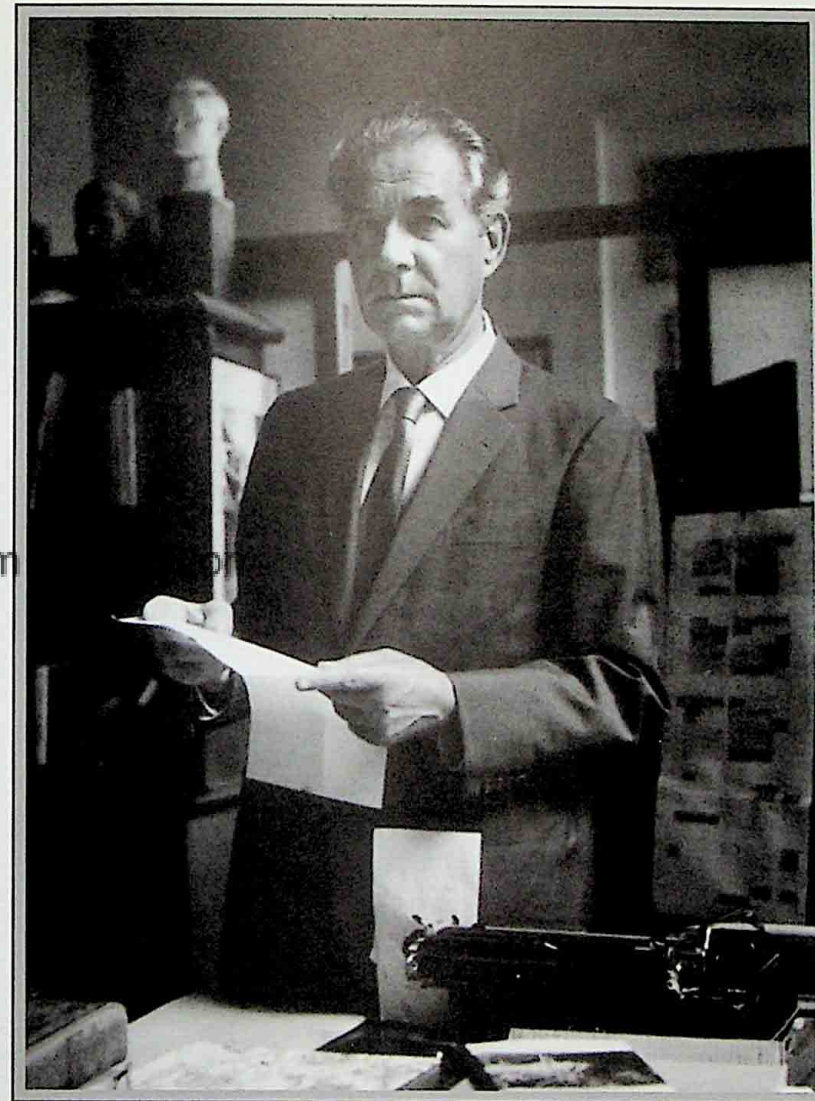
ตลอดกาล

สร้างไว้

ดังวาด หวังนา

ยากไร้ว้าวยาง

เจริญ บุญสวน

อะไรคือศิลปะ

คำว่า “ศิลปะ” หมายความว่า การงานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือและความคิดเห็น เช่น ตัดเสื้อ สร้างเครื่องเรือน ปลุกต้นไม้ เป็นต้น อย่างนี้เป็นศิลปะมีความหมายอย่างกว้าง

เมื่อกล่าวว่า **จิตรศิลป์ (Fine Arts)** หมายความว่า การงานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ นอกจากต้องใช้ความพยายามด้วยมือและด้วยความคิดแล้วยังต้องมีการพวยพุ่งแห่งปัญญาและจิตออกมาด้วย (Intellectual and Spiritual Emanation - ถ้ากล่าวเป็นภาษาสามัญ คือ ต้องมีใจจดใจจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ เพื่อให้เกิดปัญญาความคิดและความรู้สึกทางใจ ให้พวยพุ่งออกมาและแทรกซึมเข้าไปในสิ่งนั้น เรียกเป็นคำเฉพาะของศัพท์ศิลป์ว่า Emanation คือ การพวยพุ่งออกมา - คำคำนี้ในพจนานุกรมศัพท์ศิลป์)

ดังทราบกันอยู่แล้วว่าจิตรศิลป์นั้นแบ่งเป็น “การแสดงผลแห่งศิลปะ (Expressions of Arts - คำคำนี้ในพจนานุกรมศัพท์ศิลป์) 5 ลักษณะ” กล่าวคือ **วรรณคดี คนตรี จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม** ศิลปะทั้ง 5 ลักษณะนี้แต่ละลักษณะยังแบ่งย่อยออกไปอีกเป็นหลายชนิด แห่งการแสดงผลออก ยกตัวอย่าง วรรณคดีอาจแสดงออกทางกวีนิพนธ์ ทางความเป็นนวนิยาย ทางพรรณนาโวหาร เป็นเรื่องราวหรือเป็นเรื่องปรัชญา ศาสนาและการเมือง หรืออะไรเหล่านี้ เป็นต้น

มนุษย์ทำสิ่งให้เป็นศิลปะ ก็เพื่อให้พอใจในความรู้สึกของตนที่มีมาแต่กำเนิด คือ รักและนิยมสิ่งงามสิ่งไพเราะ มนุษย์ย่อมแต่ระดับตนเอง และสิ่งแวดล้อมของตนด้วยสิ่งวัตถุงาม ๆ ความจริงคนเราไม่ว่าคนเช่นไร ย่อมยินดีเข้าใกล้สิ่งที่เป็นความงาม ความไพเราะ และรู้สึกขยะแขยงออกจากสิ่งที่เป็นความน่าเกลียด รู้สึกเช่นนี้มาตั้งแต่เด็กแล้ว ถ้าเราจำเป็นจะต้องเลือกเอาสิ่งใดในชนิดเดียวกันซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก จะเป็นปากกาหมึกซึม เลือกว่า รยงค์ ขวดน้ำหอม หรือเรือนที่อยู่ก็ตาม เราก็พยายามเลือกเอาสิ่งเหล่านั้นแต่ที่เห็นว่างามที่สุด ในพวกของมันเพราะเส้นและสี (คือลวดลายและสีสัน) ที่งามสมบูรณ์ (Fine) กระทำให้บันเทิงใจ อันแท้จริง ความรู้สึกบันเทิงใจนี้เป็นสัญชาตญาณมีมาแต่กำเนิดเรียกว่า ความรู้สึกทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Sense คำว่า Aesthetic ในพจนานุกรมศัพท์ศิลป์) **ความรู้สึกทางสุนทรียภาพ** ย่อมมีอยู่เป็นประจำในตัวบุคคล ประณีตบ้างหยาบบ้างไม่มากก็น้อย แล้วแต่การศึกษาอบรม และความเป็นบัณฑิตมีเป็นธรรมชาติอยู่ในตัว

มนุษย์ก็ดี สัตว์ก็ดี ย่อมมีสัญชาตญาณรู้จักนิยมยินดีต่อความงามสัตว์เมื่อถึงฤดูหน้าสืบพันธุ์ ขนนกของตัวผู้จะมีสีสันงดงามเห็นเด่นกว่าเวลาปกติที่ไม่ใช่หน้าของมัน ทั้งนี้ก็เพราะนกตัวเมียย่อมหลงใหลต่อความงามของชนที่มีสีสันอย่างอุดมสมบูรณ์ หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง นกที่อยู่ตามสวนกลางชนิดเอปากจิกเก็บก้อนกรวดก้อนหินก้อนเล็ก ๆ ซึ่งมีสีสันงามเด่นไปรวมเรียงไว้ในรัง แล้วกระโดดเดินไปมาและส่งเสียงร้องด้วยความเบิกบาน ยินดีรอบ ๆ สวนสีของมัน ตามที่กล่าวแะมานี้ก็จะเข้าใจได้ว่า ความนิยมยินดีต่อความงามเป็นความรู้สึกทางสัญชาตญาณ ซึ่งเมื่อมีอยู่ในมนุษย์ ก็กลายเป็นความจำเป็นทางจิตใจขึ้น

กล่าวมาแล้วว่า ความรู้สึกนี้ย่อมมีแตกต่างกันอยู่มาก ตามแต่มาตรฐานแห่งความเจริญ คลีคลายปัญญาความคิดของบุคคลแต่ละคน จะยกเรื่องดนตรีขึ้นมาเป็นตัวอย่างชนชาติซึ่งมีความเจริญอยู่ในระยะต้น ๆ ย่อมพอใจฟังเสียงกลองที่ตีเป็นจังหวะ ส่วนมนุษย์ที่มีอารยธรรมสูงกว่าต้องการฟังเสียงของทำนองดนตรีซึ่งมีความประสานกัน อันเกิดจากเครื่องดนตรีซับซ้อนกันหลายอย่าง ส่วนคนที่เจริญแล้วทางพุทธิปัญญา (Intellectual Man) ย่อมเกิดอารมณ์เมื่อได้ฟังเสียงดนตรีของเครื่องสายวงใหญ่ที่เรียกว่า **ซิมโฟนี** ที่ความรู้สึกแห่งศิลป (Artistic Taste) ของบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันมากมาย ก็เป็นเพราะความเจริญที่คลีคลายแห่งอินทรีย์ทางพุทธิปัญญานี้ (Intellectual Faculties) มีมากหรือน้อยเพียงไรนั่นเอง แต่อย่างไรก็ดี ฟังเข้าใจไว้ให้ถนัดด้วยว่า สัญชาตญาณที่มีอยู่เป็นธรรมดาของบุคคลเกี่ยวกับการฟัง การดู หรือการอ่านสิ่งงามสมบูรณ์ นั้นย่อมมีอยู่ด้วยกันทุกรูปทุกนาม ทุกระยะชั้นของอารยธรรม

ความแตกต่างกันของความรู้สึกสแห่งศิลปซึ่งมีอยู่ในหมู่คนที่ยังเป็นอนารยชนอยู่ กับหมู่คนที่เป็อนารยชนแล้ว อาจจะเห็นได้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบขนานกันไป คือ อนารยชนประดับตกแต่งร่างกายของตนด้วยเปลือกหอย กระดุกและเขี้ยวงา หรือด้วยดอกไม้ ส่วนอารยชนประดับตกแต่งตนเองด้วยเครื่องเพชร เครื่องมณีมีค่า นี่ก็เกิดจากสัญชาตญาณเป็นธรรมดาอย่างเดียวกัน มีผลก็อย่างเดียวกัน ด้วยเหตุดังนี้ จึงเห็นได้ว่าศิลปก็ตรงกับกฎของธรรมชาติที่ควบคุมสิ่งทั้งหลายทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาติ กล่าวคือตั้งแต่ที่เป็นสากลจักรวาลจนถึงที่เป็นมูลอนุปรมาณู (Atomic Principle) นั่นเอง

ศิลปมีไว้ทำไมและเพื่ออะไร ตอบว่า ความมุ่งหมายของศิลปมีไว้เพื่อให้เป็นที่ยินดีและขัดเกลาความคิดและจิตใจให้ผ่องใส ความจริงเราคุ้นอยู่กับสิ่งงาม ๆ ซึ่งแวดล้อมอยู่เสมอ จนทำให้เราโดยมากลืมนึกไปถึงเหตุผลอันเป็นธรรมดาสามัญว่า ทำไมมนุษย์จึงสร้างศิลป

ขึ้นกลางท่านที่มีความเห็น ความรู้สึกอย่างเรียบ ๆ ง่าย ๆ หรือท้อ ๆ มากไปคิดเห็นว่า ศิลปะแทนจะเป็นการแสดงออกอันไร้ประโยชน์ หรือเป็นงานของศิลปินโสดโผนกลางคน แท้จริงบุคคลที่คิดเห็นว่าศิลปเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย หรือ เป็นการประจักษ์แห่งศิลปที่ไร้ประโยชน์ ก็เท่ากับจัดตนเองให้เข้าไปอยู่ในพวกอนารยชนนั่นเอง

ศัพท์ของคำว่า **ศิลปะ** หมายถึง การแสดงออก อันไม่มีจำนวนเป็นเขตสุด นับตั้งแต่สิ่งง่ายที่สุด เช่น แบบสร้าง (Design) สำหรับถ้วยแก้ว สำหรับผ้า สำหรับปากกาหมึกซึม เป็นต้น จนถึงอาจเป็นการประจักษ์แห่งศิลปที่สูงที่สุด เช่น ที่นครวัด ภาพจิตรกรรมที่ถ้ำอชันตะโบสถ์ซิสตินา (Sistine Chapel) ซึ่งไมเกล เอนเฮอร์ (Michelangelo) เป็นผู้ออกแบบสร้างวรรณกรรมของเชกสเปียร์ ทำนองดนตรีของบีโทเวน (Beethoven) เป็นต้น

อันที่จริงเราจะเอาค่าแห่งศิลปของนครวัดกับค่าแห่งศิลปของแบบสร้างแห่งภาพโฆษณามาเปรียบเทียบกันย่อมไม่ได้ แต่ศิลปทั้งสองนี้ก็เป็นการแสดงออกแห่งศิลปด้วยกัน เพื่อกำหนดลักษณะของการแสดงออกแห่งศิลปต่าง ๆ เหล่านี้เขาจึงใช้คำเป็นศัพท์ให้ต่างกันเสีย เช่น **ประยุกต์ศิลป์** (Applied Art) **อุตสาหกรรม หรือพานิชศิลป์** (Industrial or Commercial Art) **มณฑนศิลป์** (Decorative Art) และ **ศิลปบริสุทธิ์** (Pure Art)

ประยุกต์ศิลป์ หมายความว่า ศิลปะที่นำเอาไปใช้แก่วัตถุที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ ศิลปะลักษณะนี้อาจทำด้วยมือก็ได้ หรือด้วยเครื่องจักรก็ได้ เช่น แหวนซึ่งใช้เครื่องมือทำ และแหวนที่ใช้เครื่องจักรทำ เพราะฉะนั้นประยุกต์ศิลป์อาจเป็นผลิตรกรรมจากโรงงานก็ได้ หรือจากงานของศิลปินคนใดก็ได้

อุตสาหกรรม หรือ พานิชศิลป์ ว่าทางศิลป คำว่า อุตสาหกรรมและคำว่า พานิชยกรรม เกือบจะมีความหมายเท่ากัน แต่ความแตกต่างกันก็มีอยู่มากทีเดียวเหมือนกัน พานิชศิลป์ ทำขึ้นเพื่อสนองใจเรื่องรูรสแห่งศิลปของนครธรรมดาสามัญ กล่าวคือ ทำขึ้นในลักษณะที่จะให้ดูเข้าใจง่ายจะได้ขยายได้ง่าย ไม่ใช่แต่วัตถุศิลปที่ผลิตออกจากโรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้นที่เป็นพานิชศิลป์ แม้ศิลปกรรมที่ศิลปินเป็นผู้ทำขึ้น ถ้าเป็นเรื่องและวิธีแสดงดำเนินงาน (Style of Execution - ดู Style ในพจนานุกรมศัพท์ศิลป์) ที่ให้เหมาะและถูกรสนิยมของสามัญชน ก็กล่าวว่าเป็นพานิชศิลป์ได้

มณฑนศิลป์ คำมณฑนะ ในที่นี้แปลว่า **ประดับ ตกแต่ง วัตถุอาคารหรือสิ่งใด ๆ ที่เป็นศิลปกรรม** เพราะฉะนั้นการแสดงออกแห่งศิลปทุกชนิดซึ่งทำขึ้นเพื่อให้งามแก่สิ่งใดก็เป็นมณฑนะ คำว่า **มณฑนะ** นี้บางทีก็ใช้หมายถึง แบบสร้างสำหรับงานจุลศิลป์ (Minor Art)

ปัจจุบันคำว่า **มณฑนะ** หมายถึง **โครงสร้าง** (Schemes = แบบตัวอย่าง ที่สร้างขึ้นเพื่อลอก) ของสี เครื่องเรือน เครื่องห้อย และเครื่องปูลาด ภายในห้องเรือนด้วยก็ได้ เหตุนี้จึงได้เรียกว่า ตกแต่ง ประดับ หรือมณฑนะ

ศิลปบริสุทธิ์ เมื่อสมัยก่อนปฏิภากรกรรมและจิตรกรรมย่อมทำขึ้นเพื่อประโยชน์รับใช้ทางศาสนา ประวัติศาสตร์ หรือเหตุการณ์ใด ๆ เพราะฉะนั้นนอกจากจะตกแต่งอาคารให้งามขึ้น ปฏิภากรกรรมหรือจิตรกรรมยังรับใช้เพื่อเร้าใจประชาชนให้บังเกิดความรู้สึกเลื่อมใสในศาสนา ปลุกใจให้รับใช้ประเทศชาติ หรือทำให้รู้เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์ของตนอย่างนี้เป็นต้น

ภาพจิตรกรรมตามผนังโบสถ์วิหารและระเบียงวัด เป็นต้น ย่อมสร้างขึ้นเพื่อแสดงตำนานปรัมปราและเรื่องต่าง ๆ ให้ประชาชนที่อ่านหนังสือไม่ออกได้เข้าใจ ต่อมาในสมัยปัจจุบันหนังสือเข้ารับหน้าที่อย่างนี้จากปฏิภากรกรรมและจิตรกรรมไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ เพราะเหตุนี้ นับแต่สมัยเมื่อร้อยปีก่อนที่ล่วงมานี้ ศิลปินชาวตะวันตกส่วนมากเมื่อไม่ได้เกี่ยวข้องกับงานทางสถาปัตยกรรมอีกต่อไปแล้ว จึงหันมาเริ่มสร้างสรรค์ศิลปกรรมที่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ดังกล่าวมาข้างต้น แต่ต้องการจะแสดงความรู้สึกนึกเห็นเป็นมโนภาพและอารมณ์สะเทือนใจ (Conception, Emotion ดูสองคำนี้ในพจนานุกรมศัพท์ศิลป์) ทางศิลปของตนออกมาเท่านั้น

ศิลปินดีที่กล่าวนี้แหละที่เรียกว่า **“ศิลปบริสุทธิ์”** หรือ **“ศิลปเพื่อศิลป”** ศิลปอย่างนี้ที่ศิลปินมีเสรีที่จะแสดงความสามารถทางศิลปและอำนาจใจของตนให้ประจักษ์ออกมาได้โดยไม่อยู่ในความผูกมัดและอยู่ในอำนาจของเรื่องที่สร้างขึ้น หรือต้องทำให้ถูกใจประชาชน คนจะได้ว่าจ้างสั่งหรือซื้อศิลปกรรมที่ตนสร้างขึ้นในที่สุด

ด้วยเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ จึงมีความจำเป็นจะต้องหาทางอย่างหนึ่งอย่างใด ให้ศิลปมีการติดต่อกับมหาชน จึงได้จัดให้มีการแสดงศิลปขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วทวีปยุโรป มหาชนที่มาชมการแสดงอาจเลือกชอบและพอใจศิลปกรรมชิ้นใดว่าดีกว่าชิ้นอื่นก็ได้ ในที่สุดก็อาจซื้อศิลปกรรมชิ้นนั้นไปตกแต่งประดับประดาบ้านเรือนของตน

ศิลปซึ่งแสดงความรู้สึกเป็นอารมณ์สะเทือนใจเฉพาะตัวของศิลปินจะเป็นที่นิยมของประชาชนหาได้ไม่ กล่าวคือ มหาชนโดยทั่วไปจะรู้สึกนิยมยินดีกับศิลปนั้นไม่ได้ จนกว่ามหาชนเหล่านั้นจะได้รับการศึกษาอบรมเรื่องเกี่ยวกับสุนทรียภาพมาดีแล้ว บุคคลที่สามารถได้รับอารมณ์สะเทือนใจเหมือนกับที่มีอยู่ในศิลปนั้นเท่านั้น ที่จะมีความนิยมยินดี **“ศิลปบริสุทธิ์”** ได้

ถ้าจะถามว่า ศิลปสองอย่างที่เรียกกันเป็นสามัญว่า ศิลปะสำหรับมหาชนอย่างหนึ่งและศิลปบริสุทธิ์อีกอย่างหนึ่ง อย่างไรกันจะเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ ตอบได้ว่าเราอย่าลืมนึกว่าศิลปสำหรับประชาชนเป็นปัจจัยโดยตรงสำหรับให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อให้รู้จักนิยมยินดีการแสดงออกแห่งศิลปที่สูงกว่าต่อไปได้ เพราะฉะนั้นศิลปทุกชนิดจึงมีความ มุ่งหมายเกี่ยวกับสังคมและการศึกษาด้วยกัน

แสงแห่งตะวันค่อยสว่างเห็นกลาง ๆ ขึ้นทีละน้อย ๆ เมื่อรุ่งอรุณแล้วส่องแสงสว่างจ้ามิมสง่าเมื่อขึ้นมาถึงที่สูงสุดแล้ว นี่ฉันใดความรู้สึกที่ตื้นแห่งศิลปของบุคคลใด จะเจริญคลีคลายสูงขึ้นได้ก็ต้องมาเป็นขั้น ๆ จนกว่าบุคคลนั้นจะสามารถรู้และดูเข้าใจได้ถึงการสร้างสรรคอันยิ่งใหญ่แห่งศิลปซึ่งทำขึ้นจากความคิดของคน นี่ก็ฉันนั้น

* พระยาอนุนานราชธอน แปล วันศิลป์ พีระศรี 15 กันยายน 2525 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525. ไม่ปรากฏเลขหน้า

พรุ่งนี้ก็เข้าไปเสียแล้ว

มีคำกล่าวเป็นสามัญว่า **มนุษย์นั้นประกอบเป็นคนขึ้นได้ก็ด้วยมีร่างกายและใจ** ร่างกายอาศัยสิ่งมีรูปร่างเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง ส่วนใจก็มีอาหารของใจเป็นเครื่องบำรุงเลี้ยง ได้แก่ ศาสนา ความรู้ ว่าอย่างทั่วไปและศิลปะ ว่าโดยเฉพาะศาสนาถ้าขาดความรู้ก็ก่อให้เกิดคติความเชื่อที่มลายเป็นปตรฐามกับคตินิยมที่สูงไม่ว่าคติใด ความรู้ถ้าขาดสิ่งซึ่งจางจืดใจ ก็ก่อให้เกิดความเชื่อทางวัตถุธรรมาว่ามีและเป็นที่สุดเพียงนั้น (โลกาวัช) สะพานซึ่งเชื่อมคติความเชื่อทางวัตถุกับทางจิตใจให้ติดต่อกันก็ได้แก่ศิลปะ เพราะผู้ใดเข้าใจและรู้คุณค่าของศิลปะแล้ว ผู้นั้นก็เข้าถึงสิ่งซึ่งเป็นอนันตะ คือ พรหม สามารถรู้ได้อย่างแนบแนใจ ซึ่งความสุขที่แท้จริง (นิรามิสสุข)

มนุษย์อาจได้รับความบันเทิงใจเพราะมีทรัพย์สิน หรือเป็นที่รักที่เมตตาแก่เพื่อนผู้เป็นสหาย หรืออาจรู้สึกว่ามีความสุขมาก เพราะมีฐานะสูงในสังคม แต่ความสุขชนิดนี้เป็นความสุขที่เห็นแก่ตัว และเป็นปัจจัยก่อให้เกิดคติผิดนเป็นที่ยึด (อหังการ) เพราะไม่มีใครอยากให้เพื่อนร่วมเกิดได้รับส่วนในความรักความเมตตาที่ตนได้รับอยู่ ไม่อยากให้ใครร่วมใช้ในทรัพย์สินของตนและไม่อยากให้ใครมีส่วนร่วมฐานะสูงในสังคมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตน แต่เมื่อว่าทางศิลปะแล้ว ก็เป็นเรื่องอยู่กันตรงข้ามทีเดียวกับที่กล่าวมาแล้วนี้ ความจริงเมื่อเราฟังเสียงดนตรีที่ไพเราะ อ่านหนังสือที่ประพันธ์ดี หรือดูภาพจิตรกรรมที่งาม จะรู้สึกโดยไม่รู้ตัว อยากให้ผู้อื่นได้ร่วมอารมณ์ให้สะท้อนใจไปกับเราด้วย และยังไปกว่านี้ เรายังปรารถนาให้บุคคลเหล่านั้นได้ฟัง ได้อ่าน หรือได้ดูศิลปกรรมอย่างเดียวกับเรา ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้ามีความรู้สึกเห็นคุณค่าของศิลปกรรมร่วมกัน ย่อมเพิ่มความสุขความสบายใจให้แก่เรายิ่งขึ้น เพราะเหตุดังนี้ ศิลปะจึงเป็นปัจจัยนี้เองที่สนับสนุนความสัมพันธ์อย่างเห็นอกเห็นใจกันในระหว่างเพื่อนมนุษย์ และอำนวยความสะดวกความบันเทิงที่แท้และถาวรแก่มนุษยชาติ

อันที่จริงศาสนาก็ให้ความสุขซึ่งไม่ถือนอนเป็นที่ยึดแก่เราเหมือนกัน แต่ความสุขที่สันโดษทางจิตใจนี้ ย่อมมีอยู่ตามส่วนสัมพันธ์กับความรู้สึกดีชั่วของเรา เพราะเป็นเรื่องของเอกชน กล่าวคือ เป็นความรู้สึกภายในตัวเรา รู้สึกอย่างไรก็อย่างนั้นไม่มีคันแปร แต่เรื่องอารมณ์ให้สะท้อนใจที่เกิดจากศิลปะมีแปลก ๆ ต่าง ๆ ไม่มีขอบเขตเป็นที่สุด และเป็นความรู้สึกที่มาจากภายนอกตัวเรา และเราจะเกิดอารมณ์ให้สะท้อนใจได้แค่ไหนก็แล้วแต่ลักษณะของศิลปกรรมที่มารกระทบความรู้สึกของเรา แต่ทว่าศิลปนั้นเราจะรู้สึกเห็นคุณค่าด้วยตนเองไม่ได้ นอกจากจะ

ได้รับอบรมทางจิตใจของเราให้เข้าใจ เพราะด้วยเหตุดังนี้ นานาอารยประเทศแทบทั้งหมดจึงให้เด็ก ๆ ในชาติของเขาได้รับการศึกษาอบรมทางสุนทรียะ ที่ในภาษาฝรั่งเรียกว่า Aesthetic Education มาตั้งแต่อายุน้อย ขณะที่แรกเริ่มรับการศึกษาเล่าเรียนเพื่อปลูกฝังจิตใจให้รู้จักรักความงาม ความไพเราะมาแต่เล็ก

อาจมีบางท่านตั้งกระทู้ถามว่า การศึกษาอบรมอย่างนี้เป็นสิ่งจำเป็นแก่ประเทศชาติหรือไม่ การสร้างศิลปะและนิยชมชมศิลปะจะเป็นคุณประโยชน์ใช้งานใช้การอะไรให้แก่คนได้บ้าง ถ้าว่าถึงประเทศไทยก็จะตอบคำถามเหล่านี้ โดยยกตัวอย่างมาชี้ให้เห็นได้เป็นจำนวนพัน ๆ คือที่วัดวาทาราม ที่พระพุทธรูป ที่ภาพจิตรกรรม และศิลปกรรมอย่างอื่น ๆ ซึ่งบรรพบุรุษของไทยได้มอบไว้ให้เป็นมรดกแก่ชาตินับเป็นเวลานานตั้งแต่บัดนั้นแล้ว ศิลปะในสมัยอดีตย่อมสำแดงให้เห็นเป็นพยานอยู่ในพระศาสนาในวัฒนธรรมและในความเป็นบัณฑิตของชนชาติไทย แต่ถ้าเราจะคิดเห็นเหมือนเช่นที่บางคนคิดเห็นว่าศิลปะเป็นเรื่องเล่นสนุกในเวลาว่าง ไม่เป็นคุณประโยชน์อะไรแก่การครองชีพ ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ปู่ ย่า ตา ยายของเราคงไม่จำเป็นต้องมีวัฒนธรรมอะไรยิ่งไปกว่าทำไร่ไถนาเพื่อเลี้ยงชีพทางกาย ทำแล้วก็กิน กินทั้งข้าว และเหล้าพอให้เมา แล้วก็เข้านอน และบางครั้งบางคราวก็ต้องคอยป้องกันตนให้พ้นภัยจากศัตรูมารบกวน แต่บุคคลที่เห็นศิลปะว่าเป็นของฟุ่มเฟือย จะรู้สึกเห็นว่าน่าประหลาดนักหนา ที่ปู่ ย่า ตา ยายของเรา มีความคิดเห็นในเรื่องความเป็นอยู่แห่งชีวิต สูงไปกว่าเรื่องกิน ๆ นอน ๆ และสืบพันธุ์ คือ เห็นจำเป็นต้องสร้างวัดวาทารามงาม ๆ แล้วประดับประดาด้วยภาพจิตรกรรมและเครื่องตกแต่งทั้งดงาม รู้สึกความจำเป็นที่ต้องสร้างพระพุทธรูปไว้กราบไหว้ เพื่อเป็นเครื่องประดับตกแต่งองค์การอันงาม ซึ่งใครที่เป็นนักเลงสะสมศิลปวัตถุเมื่อได้เห็นแล้วก็ประหลาดใจครั้งกระโน้นนาฏศิลป์ และวรรณคดีของชาติไทยได้รับรู้ความเจริญถึงศิลปชั้นเยี่ยม หรือที่เรียกว่าในภาษาฝรั่งว่าถึงขั้นคลาสสิก การผลิต การสร้าง ศิลปกรรมอย่างมากมายในสมัยก่อน เป็นองค์พยานอย่างแจ่มแจ้งและเป็นอย่างดี สำหรับชี้และตอบเหล่าท่านที่ไม่เข้าใจความสำคัญของศิลปะไม่เห็นประโยชน์แห่งการศึกษาอบรมทางศิลปะในสมัยปัจจุบัน และการเผยแพร่ศิลปะของไทยเพื่อให้บุคคลไม่ว่าใครได้รู้ค่าและรู้รสที่ดีของศิลปะ

ถ้าปฏิเสธความมีประโยชน์ของศิลปะ ก็เท่ากับปฏิเสธสิ่งสูง สิ่งที่ดีงามเสียทุกอย่างอย่างเท่ากับการปฏิเสธศาสนา ความศรัทธา ความรักความเมตตา เท่ากับปิดตาของตนเองต่อความงามของธรรมชาติ ลดระดับฐานะของตนเองให้เท่ากับสัตว์ที่ต่ำกว่าคน แต่นั่นจากรายไปยังกว่านั้นเสียอีก เพราะสัตว์ยังรู้จักรักสวयรักงาม และชอบเสียงประสานเสียงไพเราะหรือกล่าวโดยย่อคือ

รู้ค่าแห่งความงามนี้ก็เป็นธรรมดาอันแท้จริงของธรรมชาติ เพราะไม่ว่าสิ่งใดในสากลจักรวาลย่อมอยู่ภายใต้กฎแห่งความมีระเบียบเรียบร้อยและความงามเสมอและทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องประสานเข้ากันเป็นอันหนึ่งอันเดียวอย่างสมบูรณ์ ดังที่เรียกกันในภาษามสมัยใหม่ว่าเป็นเอกภาพ และโดยเหตุที่คนก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จึงมีความรู้สึกโดยสัญชาตญาณ รู้ค่าแห่งสิ่งงาม และอาศัยกำลังความสามารถของตนทั้งในทางความคิดและความรู้สึก คนจึงสามารถประดับประดาและแวดล้อมตนเองได้ด้วยศิลปะ ซึ่งนำความสุขความบันเทิงมาให้นาน ช่วยยกลดจิตใจขึ้นสู่สภาพที่สูงเหนือสัตว์ทั้งหลาย

ศิลปะปัจจุบัน ยิ่งวันยิ่งห่างจากธรรมชาติและจะกลายเป็นสิ่งที่มนุษย์แต่งสร้างมากขึ้นทุกที ทั้งนี้ก็เพราะมนุษย์ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ อย่างน่าอัศจรรย์ เลยกะทำให้มนุษย์เองตกอยู่ภายใต้อำนาจแห่งสิ่งเหล่านี้ เรากระตือรือร้นชวนชวนหาเงินทองเป็นกิจประจำวัน เหนียว และผลจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นบ่อเกิดอันไม่มีหมดแห่งสิ่งที่เป็นเครื่องบันดาลใจของเรา ผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในนครในเมือง ก็มีแต่เครื่องจักรยนต์กลไกอันมีเสียงกวนประสาทอันทึบแวดล้อมและครอบงำตนอยู่เป็นนิตย์ ความมีชีวิตอยู่ด้วยสิ่งที่มีมนุษย์แต่งสร้างขึ้นในสมัยปัจจุบัน ย่อมยังผลให้ความรู้สึกและความรู้สึกคุณค่าทางจิตใจ และปัญญาทุกสิ่งทุกอย่างถึงแก่ความลุ่มจมทั้งยืน หากแต่ผู้ใดที่พยายามแสวงหาการศึกษาศิลปะและการเผยแพร่ศิลปะ มีดนตรี วรรณคดี นาฏศิลป์ จิตรกรรม และศิลปรูปอื่น ๆ มาปลูกฝังและแพร่หลายในจิตใจของประชาชนนครของประเทศชาติต่าง ๆ ที่อยู่แนวหน้าแทบทุกชาติ มีอินทรีย์แก่กล้ารู้ค่ารู้รสแห่งศิลปะ มีจำนวนจำกัด อยู่ในหมู่เจ้านาย ขุนนางและเอกชนบางคนเท่านั้น แต่มาบัดนี้คนชั้นกรรมกรก็สามารถมีโอกาสฟังดนตรีคอนเสิร์ตชั้นคลาสสิก เข้าใจดูเข้าใจชม ศิลปะอย่างทั่วไป และชอบเครื่องแต่งบ้าน เครื่องใช้ไม้สอย และเครื่องประดับตกแต่งทั้งงาม ๆ นี่ก็คือคุณประโยชน์ที่ได้จากศิลปะศึกษา แต่ก็เป็นที่ยังอยู่แต่ในประเทศชาติต่าง ๆ ซึ่งรับเอาละบอบการปกครองงานบ้านการเมืองและการเศรษฐกิจอย่างสมัยปัจจุบัน ไม่ใช่ว่าทั้งหมดทุกประเทศที่รู้ตัวได้ทันเวลาทันทั่วทั้งที่วาระบอบการปกครองอย่างนี้จะปฏิวัติหันเหเปลี่ยนส่วนแห่งสังคมและทางปัญญา ความรอบรู้ กระทำให้วัฒนธรรมและศิลปะได้รับความกระทบกระเทือนและถอยหลังสู่สภาพที่ไม่ฟื้นตัว

ในประเทศไทยความเจริญก้าวหน้าอย่างเคร่งเครียด และขาดลงหัวน ๆ แห่งการสืบต่อในทางเศรษฐกิจการเมือง การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม ย่อมลบเลือนศิลปะเสียสิ้น ประชาชนที่มิการศึกษาเป็นส่วนมากก็มุ่งที่จะให้ประเทศชาติมีความเจริญ แต่คิดไปในแง่เป็นทำนอง

ทางธุรกิจเท่านั้น และเห็นว่าการอุดหนุนจนเจือศิลปะ และทางเศรษฐกิจ ซึ่งจำเป็นและเร่งด่วนให้เรียบร้อยเป็นปกติเสียก่อนก็ได้ ตรงนี้เองที่เป็นการแปล ความหมายผิดในหน้าที่ของศิลปะ ซึ่งมีส่วนแห่งความก้าวหน้าของประชาชนเพราะความจริงศิลปะนั้นมีความหมายไปในทางทำให้ปัญญาความรอบรู้หรือที่เรียกเป็นคำใหม่ว่า พุทธิปัญญา ก้าวหน้า ศิลปะมีความหมายที่จะยกตัวของเรามาสู่มาตรฐานเท่าเทียมนานาอารยชนชาติอื่น ๆ และขยับยัดได้เสมอไล่เลื่อมไปในระดับเดียวกัน ศิลปะมีความหมายคือ การกระทำความประพฤติและความคิดอ่านให้ดีขึ้น เพราะว่าเราอาจรู้ค่าแห่งความงามและความงามก็คือความดีนั่นเอง ในภาษาไทยจึงใช้คำว่าดีงาม หรือ คุณงามความดีควบคู่กันไป

อันที่จริงที่เขียนข้อก่อนขอดเป็นเรื่องราวอันนี้ไม่ได้หมายความว่าใครต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่อง ซึ่งมีฐานะเป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่ง แต่เห็นว่าเป็นหน้าที่ของเราที่จะชี้ให้เห็นว่าอะไรยังไม่ได้ดีทำ และอะไรที่ควรจะทำในแนวของเรื่องนี้ เพราะถ้าจะรอนกว่าสถานการณ์ความเป็นไปของโลกในระหว่างชาติเป็นปกติแล้ว จึงค่อยปรับปรุงโครงสร้างแห่งวัฒนธรรมที่เคลื่อนไหวที่คลอนแคลนอยู่ ก็น่าสงสัยว่าจะไม่มีหวังอีก เราต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์อย่างนี้อย่างลูกผู้ชาย และก็ยอมรับอยู่ว่าชีวิตความเป็นไปแห่งสมัยปัจจุบัน เป็นชีวิตที่ต้องสู้อย่างหนักเพื่อยังชีวิตความเป็นอยู่ทางวัตถุและร่างกายของเรา แต่เราจะต้องคิดด้วยว่าอุดมคติแห่งมนุษยธรรม ก็คือเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางแห่งความงามอันสมบูรณ์ ในทางความประพฤติ ความคิด และรูป และเพราะด้วยมีความเชื่อปึกใจลงอย่างนี้ว่าเป็นทางที่จะให้ชาติล่วงพ้นภัยวิกฤตการณ์ที่คุกคามและต้องประสบอยู่ทุกวันนี้ไปได้ตลอดรอดฝั่ง

ความจริงนักการเมืองย่อมไม่มีเวลาเหลืออยู่ในอันที่จะเผยแผ่เรื่องวัฒนธรรมหรือเรื่องอื่น ๆ ในทำนองนี้ แต่ที่หาใช่เป็นเช่นนั้นไม่เพราะรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยแต่ละหน่วยสาขาแห่งการงานของชาติต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ดำเนินไป เพื่อแบ่งเบาภาระของ นักการเมืองโดยไม่ต้องกังวลในเรื่องเหล่านี้ ให้ภาระการรับผิดชอบตกอยู่กับคณะกรรมการในอันที่จะคุ้มครองดูแลสิ่งซึ่ง เป็นการแสดงออกมาทางวัฒนธรรมของเก่า ได้แก่ ศิลปะเป็นต้น และทั้งให้มีหน้าที่ทะนุบำรุงสิ่งเหล่านี้ที่เป็นของใหม่ให้คล้อยคลึงมีความเจริญวัฒนา

เพื่อให้เป็นที่เข้าใจได้ดียิ่งขึ้นถึงความเสื่อมทรามแห่งวัฒนธรรมของเรา จำเป็นต้องระลึกถึงเหตุบางประการที่เป็นเครื่องทำให้มีสถานการณ์ที่เป็นอยู่นี้ แต่ก่อนนั้นการศึกษาเล่าเรียนไม่แพร่หลายที่ทั่วไปเหมือนสมัยปัจจุบัน เพราะฉะนั้นผลที่ฉายสะท้อนให้เห็นในเรื่องเป็นผู้รู้ค่าทางสุนทรียะ จึงจำกัดอยู่แต่ในหมู่เจ้านาย ขุนนางและพระภิกษุสงฆ์บางองค์เท่านั้น

ความจริงชนชั้นสามัญย่อมได้รับความบันเทิงจากความงามของวัดวาอาราม ได้รับความ
ผ่องแผ้วแห่งจิตจากพระพุทธปฏิมากร แต่ประชาชนเหล่านั้นหาได้รู้สึกนึกตนไม่ว่า ศิลปินเองที่
ขัดเกลานิสัยและยกจิตใจของเขาอย่างลึกซึ้ง แต่ไม่มีตำราอธิบายเป็นวิจารณ์ความรู้แก่เขา
ที่เขารู้และเข้าใจศิลปก็ด้วยสัญชาตญาณ หาใช่รู้และเข้าใจด้วยปัญญาทางเหตุผลไม่ ถ้าลักษณะ
การเป็นอย่างเช่นนี้ หากมีเหตุผลอะไรบางประการอธิบายขึ้น อันทำให้กิจการของศิลปต้องสิ้นสุดลง
เรื่องก็ลงเอยกันอยู่แค่นั้น ไม่มีใครเอาใจใส่เหลียวแล เรื่องอย่างนี้เกิดมีอยู่แล้วในประเทศไทย
นับได้ประมาณ 70 ปีที่ล่วงมานี้ โดยเหตุที่เรารับเอาอารยธรรมทางตะวันตกมาเป็นของเรา
เราก็นำเอาศิลปของชาวตะวันตกเข้ามาด้วย และคิดเห็นว่าของเขาสูงและดีกว่าของเรา เราก็กิจ
การสร้างอาคารสถานที่ทางราชการของเราตามแบบเก่าที่สืบทอดมาเป็นประเพณีกันมาช้านาน
เมื่อสถาปัตยกรรมของเราสูญเสีย ลักษณะของชาติไปแล้ว ศิลปอย่างอื่นก็มีลักษณะพลอย
เสียตามไปด้วย เมื่อเป็นดังนี้ ศิลปินและผู้เชี่ยวชาญของศิลปไทยก็หมดกำลังใจและก็ไม่มีปัญญา
ความสามารถที่จะเป็นหลักจะวิจารณ์ สำหรับต่อสู้หรือขอร้องเพื่อประโยชน์แห่งศิลปของตน และ
ทั้งไม่มีปากเสียงกล้าขัดแย้งเจ้านายหรือขุนนางผู้ใหญ่ ก็ได้แต่ถอยหลังเข้าคลองไปอย่างเงียบ ๆ
ศิลปที่สืบทอดเป็นประเพณีกันมาก็เสื่อมและสูญสิ้นชื่อเสียงตัวเองไปเอง ความจริงก็เป็นที่รู้กันอยู่ว่า
ศิลปนั้นจำเป็นต้องเปลี่ยนลักษณะเดิมไปตามความคิดเห็นที่ใหม่ ๆ และตามความจำเป็น
ความต้องการและตามอิทธิพลของชีวิตแห่งความเป็นไปในสมัยปัจจุบัน แต่ที่ทำได้เป็นที่น่าสนใจ
อย่างลึกซึ้ง ก็คือ ชีวิตแห่งความเป็นไปอย่างสมัยใหม่นี้ ดูดเอาจิตใจของบรรดาผู้ซึ่งเป็น
บุคคลอยู่ในแนวหน้าไปเสียสิ้น เป็นเหตุให้ท่านเหล่านั้นกระทำผิดพลาดอย่างใหญ่ที่ไม่ป้องกัน
อนุสาวรีย์ และศิลปวัตถุของเก่าให้พ้นจากอันตราย ไม่มีใครร่างเป็นประมวลกฎหมาย
เพื่อแสดงถึงคุณค่าของชาติ คือ ศิลปกรรมที่ดัดเยียดและวัดวาอาราม ว่าเป็นสิ่งสมควรจะ
ป้องกันให้พ้นจากการเปลี่ยนแปลงหรือห้ามไม่ให้บุคคลที่ไม่มีความรู้ ความชำนาญเป็นผู้แก้ไขซ่อม
และถึงแม้ว่าจะได้มีการกักตุนกันอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้ผลสมความมุ่งหมาย เพราะขึ้นชื่อว่า
ของเก่าแล้วใครจะทำอะไรก็ได้ตามชอบใจ ส่วนที่จัดทำกันมาแล้วเกี่ยวกับกำหนดคุณค่าและ
การศึกษาวัฒนธรรมเก่าของไทยก็ได้อาศัยแต่บุคคลผู้ทรงความรู้ 2-3 คน กระตือรือร้นด้วยใจ
แต่เพราะขาดกำลังการเงิน งานที่วุ่นวายจึงดำเนินไปให้กว้างขวางไม่ได้

โดยสาเหตุที่สถานการณ์เสื่อมโทรม เหล่าท่านผู้ทรงศิลปะซึ่งเข้าใจคุณค่าทางศิลปของ
วัดวาอารามและวัตถุต่าง ๆ ที่มีอยู่ในนั้นและเป็นผู้พิทักษ์สิ่งเหล่านี้ นับวันยังมีจำนวนลดน้อย
ลงทุกที เป็นสิ่งซึ่งหมายความว่าความเสียหายอย่างร้ายแรง แก่การพิทักษ์รักษามรดกอันเป็น

ศิลปเก่าของเราเมื่อขาดกฎหมายคุ้มครองและขาดความเข้าใจอันดี ใคร ๆ ในวัดก็อาจสั่ง
ให้ซ่อมเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขวัดเก่า ๆ โดยไม่ได้หารือขอความเห็นจากเจ้าหน้าที่
ผู้ชำนาญ พระพุทธรูปงาม ๆ มีค่าหายากในทางศิลป ก็ถูกคนใจบาปลักเอาไปได้ ไม่ลำบาก เพราะ
พระสงฆ์บางองค์ท่านไม่รู้ค่าของสิ่งเหล่านั้น เครื่องสลัก เครื่องไม้ เครื่องลายรดน้ำที่งาม ๆ ก็เก็บ
หมก ๆ ไว้ปล่อยให้ผุพังไปเองตามยถากรรม หรือใครชอบใจอะไรก็ขนเอาไปส่งสม เป็นสมบัติ
ของตน มีอยู่มารายเหมือนกันที่ท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้แก้ไขศิลป บอกบุญเรียกร้างมาใช้จ่ายซ่อม
หลังคาหรือส่วนอื่นของโบสถ์และวิหาร แล้วขอความช่วยเหลือจากทางราชการ แต่กว่าจะ
ได้เงินมาก็พอมีฝีมือหรือมีเหตุอื่นมาทำความเสียหายปู้ยี่ปุ๋ยแกล้งที่จะซ่อม ซึ่งเป็นศิลปของเก่า
ให้หมดไป เป็นอย่างนี้ที่เราต้องสูญเสียภาพจิตรกรรมอันหาค่าไม่ได้ไปแทบทั้งหมด ทั้งนี้ ไขว่จะ
ขาดแคลนเรื่องงบเงินสำหรับบำรุงรักษามรดกอนุสาวรีย์ของเราที่หาไม่ ถ้าเป็นอย่างนั้นจริง เมื่อพูด
กันง่าย ๆ อย่างตรงไปตรงมา ก็ดูประหนึ่งว่าบรรพบุรุษของเราสามารถสร้างวัดได้เป็นจำนวน
พัน ๆ วัด แต่เราชาวไทยปัจจุบันไม่มีเงินสำหรับซ่อม สำหรับพิทักษ์รักษาไว้ให้พ้นจาก
ความเสื่อมโทรมเพียง 2-3 วัดก็ไม่ได้ ทั้งนี้ทั้งนั้น เพราะเราไม่เข้าใจว่าสิ่งที่ไทยเก่ามรดก
ไว้ให้แก่เรานั้นเป็นมรดกอันมีค่าหาได้ยาก

พันวัดออกมา ผู้ซึ่งเป็นบุคคลที่สละก็ดำเนินเรื่องไปโดยสะดวกและด้วยเหตุผล
เป็นทำนองเดียวกัน คือ**บกพร่องทางศิลปศึกษา** ถ้ามีข้าราชการผู้ใหญ่อะไร คนใดคนหนึ่งเกิด
ความคิดวิถิตการ เปลี่ยนแปลงลักษณะพิเศษของอนุสาวรีย์ และภาพจิตรกรรมของเก่าเสียไช้
ลักษณะพิเศษของเก่าที่เป็นอันตรายอันไม่มีคืบมาได้อีก และก็เป็นเคราะห์ร้ายเสียด้วยที่ใน
สมัยของเรานี้ไม่มีกฎหมายป้องกันวินาศกรรมอย่างนี้ ก็ใครเล่าเป็นผู้ได้รับบาดเจ็บในเรื่องนี้
ไม่มีใครหาได้ เพราะคนที่ไม่ใช่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางศิลป ก็ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องเข้าใจ แม้จะรู้สึก
เป็นหน้าที่ควรมอบภาระนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญก็ตามที ตกกว่าเราทั้งหมดเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบเพราะ
ไม่สามารถจะประกอบตั้งเป็นองค์การเจ้าหน้าที่ สำหรับดำเนินการเรื่องวัฒนธรรมเก่าของเรา
ทั้งของปัจจุบันด้วย

นักศึกษาไทยสมัยปัจจุบัน ที่ได้รับการศึกษาวิชาทั้งในและนอกประเทศอย่างหมดจด
ก็คือ วิทยาศาสตร์ แต่เมื่อมาถึงศิลปแล้วก็จะถนัดถนี่เหมือนว่าเป็นเสนียดอย่างที่เราเรียกว่า “คาบูน”
ในภาษาฝรั่ง และส่วนมากเมื่อได้เป็นผู้ที่อยู่ในแนวหน้าแล้วก็มักคิดเสียว่า ศิลปเป็นของฟุ่มเฟือย
แต่เราทุกคนควรจะคิดว่าเราเป็นไทย ไม่ใช่เป็นเพราะที่โรมานซึ่งที่อื่นมากแห่งเขาก็มีเหมือน
กัน เราเป็นไทยไม่ใช่เพราะมีเครื่องจักรยนต์กลไก ซึ่งมีอำนาจร้ายแรงยิ่งกว่าของประเทศอื่นที่เขามี

แต่เราเป็นไทยเพราะด้วยมีศาสนา และมีวัดวาอารามของเรา มีวรรณคดี มีประติมากรรม
มีภาพจิตรกรรม และมีศิลปพื้นเมืองของเรา เมื่อกล่าวโดยย่อ เรามีบุคลิกลักษณะที่รวมเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกัน แปลกไปจากชาติอื่นก็ด้วยมีวัฒนธรรมของเรา และโดยเหตุที่วัฒนธรรม
เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ในอันที่จะยืนยันรับรองความมีลักษณะพิเศษเป็นเอกเทศของประชาชนในชาติไว้
จึงเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องคุ้มครองป้องกันและเผยแพร่วัฒนธรรมของเราให้แพร่หลาย โดยเฉพาะ
ในยุคสมัยของเราที่มีวิทยาศาสตร์ และเครื่องจักร เครื่องยนต์กลไก กระทำให้สิ่งต่าง ๆ ลงรูป
ลงรอยเดียวกันหมด เป็นเหตุให้สิ่งบ่งชี้ที่สำแดงออกมาในทางพุทธิปัญญา ของนานาประเทศ
ชาติทุกประเทศมีลักษณะซ้ำ ๆ ซาก ๆ นำไป

บุคคลผู้ซื้อเด่นหลายคนรู้ว่า ข้อวิจารณ์ที่กล่าวมานี้ถูกต้อง แต่ละบุคคลเหล่านั้นกล่าวว่า
สถานการณ์ทางการเมือง ไม่ปล่อยโอกาสแก่นักการเมืองให้มีเวลาว่างพอเพื่อจะมาเล่นเรื่อง
วัฒนธรรม แต่ก็ได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย ไม่เช่นนั้นการเมืองที่มีหน้าที่ต้อง
ดูแลเอาใจใส่ต่อวัฒนธรรมของชาติ แต่เป็นหน้าที่ขององค์การหนึ่งเป็นพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย
บุคคลผู้สามารถเป็นผู้ดำเนินงานชนิดนี้ หากจะถือเอาเรื่องอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นเหตุผลว่า
ถ้าเรื่องใดไม่มีลักษณะพิเศษเป็นนักการเมือง ก็ระงับเรื่องดำเนินการอื่น ๆ ทั้งหมดไว้ก่อน
หรืออย่างนี้เป็นเรื่องที่ไม่ควร

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ เห็นว่าถึงเวลาจำเป็นแล้วที่จะต้องจัดตั้งสภาวัฒนธรรมและ
ศิลปขึ้น ให้มีอำนาจและหน้าที่ทางจิตใจ ทางกฎหมายและทางการเงินของสภาเองมีการกิจ
โดยหน้าที่จัดทำรายชื้อวัดและศิลปวัตถุ ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติของชาติ คุ้มครองป้องกันสถานที่และ
วัตถุเหล่านั้นและปฏิสังขรณ์ขึ้นไว้เป็นเบื้องต้น ปล่อยให้สละไป ทำบุญซึ่งศิลปวัตถุซึ่งเป็นสมบัติของเอกชน
สะสมไว้ ในที่สุดถ้าเจ้าของประสงค์จะขายก็ซื้อไว้ รวบรวมวรรณคดีบทเพลง บทร้องและระบำ
ชาวบ้านที่เป็นของพื้นเมือง โดยวิธีอัดเสียงและถ่ายเป็นภาพยนตร์ไว้ จัดตีพิมพ์หนังสือว่า
ด้วยศิลปของไทย ใช้ภาษาง่าย ๆ เพื่อประโยชน์ไว้ใช้สอนตามโรงเรียนและหาทางเผยแผ่
ด้วยวิธีต่าง ๆ แก่เหล่าเยาวชน ให้การศึกษา อบรมประชาชนด้วยวิธีแสดงปาฐกถาบทความทาง
วิทยุกระจายเสียง การประกวด การแสดง และให้ความสนับสนุนแก่กิจกรรมทุกสาขาเกี่ยวกับ
ศิลป และวัฒนธรรมสมัยปัจจุบัน จุดตีพิมพ์เป็นบันทึกอย่างย่อ ๆ เนื่องด้วยประวัติตำนานและ
ทางโบราณคดีของวัดต่าง ๆ และวัตถุศิลปที่มีอยู่ในวัดนั้น ๆ ให้ถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสมบัติ
ของชาติแล้วแจกจ่ายบันทึกเหล่านั้นแก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อท่านจะได้แจ้งถึงความสำคัญแห่งวัด
ของท่าน และก่อให้เกิดความสนใจ และรักใคร่นับถือในศิลปวัตถุ ซึ่งอยู่ในความอารักขาของท่าน

สิ่งใดชำรุดเสียหายให้รายงานแจ้งแก่สภาศิลปอย่าได้นอนใจและสภาจะต้องดำเนินการทันที
ตามแต่ลักษณะพิเศษ ของสิ่งที่เกิดชำรุดเสียหายขึ้น เพราะในที่นี้พระสงฆ์ท่านมีหน้าที่ต้องรับ
ผิดชอบ จำกัดเพียงเป็นผู้รายงานให้ทราบเท่านั้น ส่วนสภามีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเรื่องซ่อม
เรื่องปฏิสังขรณ์ อย่าให้ไอ้เอ็งชักช้า เป็นต้น ตลอดทั้งต้องรับผิดชอบในคุณภาพของงานที่ทำด้วย
อาจจะมียกย่องคนที่รู้สึกชอบซึ่งว่าศิลปศึกษาซ่อมขัดเกลากิเลสอินทรีย์ แม้มีเงินทอง
แต่ไม่สามารถได้เสียความบันเทิงสุขจากสิ่งที่เกี่ยวกับจิตใจและปัญญา ความรอบรู้ ก็ยังมีเสีย
เปล่าหาเป็นเครื่องเพียงพอก่อชีวิตไม่ เราอาจมีมรดกของตนเองได้มากค้น ได้รับความบันเทิง
อย่างใหญ่หลวง ในชีวิตที่เป็นวัตถุธรรมถึงปานใดก็ตาม หากว่าเราไม่มีอาหารสำหรับหล่อเลี้ยง
จิตใจของเราเลย ก็เท่ากับเกิดมาเป็นคนเสียเปล่า คิดหรือไม่ว่า เราชาวไทยปัจจุบันที่ยกย่อง
ตนเองว่ามีคามเจริญศรีวิไล ก้าวหน้าทันสมัย แต่เมื่อว่าถึงจิตใจแล้ว เราต้องยอมรับว่าพราหม
กว่าบรรพบุรุษของเรา ขอให้เราปลูกประสาทอินทรีย์ที่เป็นสุนทรีย์ของเราให้ตื่นเกิด
แล้วมุ่งหน้าเดินไปในวิถีทางที่บรรพบุรุษของเราได้เดินมาแล้ว

ที่ตั้งชื่อบทวิจารณ์สั้น ๆ ของเรื่องนี้ว่า “**พรุ่งนี้ก็ชำรุดแล้ว**” ก็เพราะรู้สึกอนาถใจที่
ประสบเห็นความเสื่อมโทรมล้มละลายแห่งมรดกศิลปเก่าของเราอยู่ทุกวันนี้ เห็นสิ่งงาม ๆ
มากมายต้องสูญหายไปแทบทุกเมื่อเชียวปราศจากการกระทำให้เป็นสำเนาบันทึก และขาดความ
เอื้อเฟื้ออารี ซึ่งเป็นเหตุให้เราเสียความมีอันมีค่าแห่งวัฒนธรรมเก่าของเราเรื่อยเป็นลำดับมา
ด้วยประการฉะนี้

* พระยาอนุมานราชธน แปล วันศิลป พีระศรี 15 กันยายน 2525 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525.

Ra

Museum Foundation

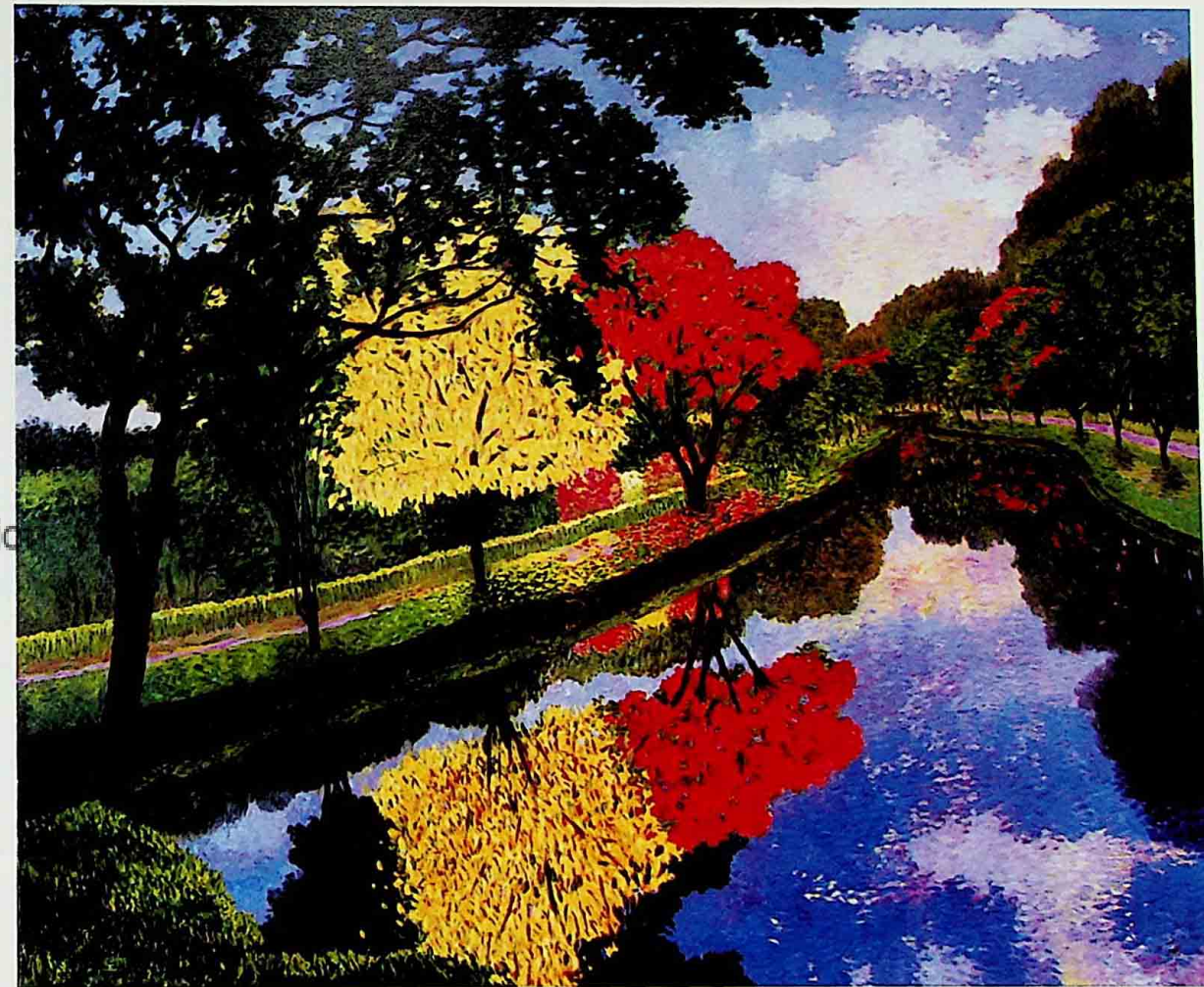
สัจฉนพรรณพฤษภ

The Splendour of Nature

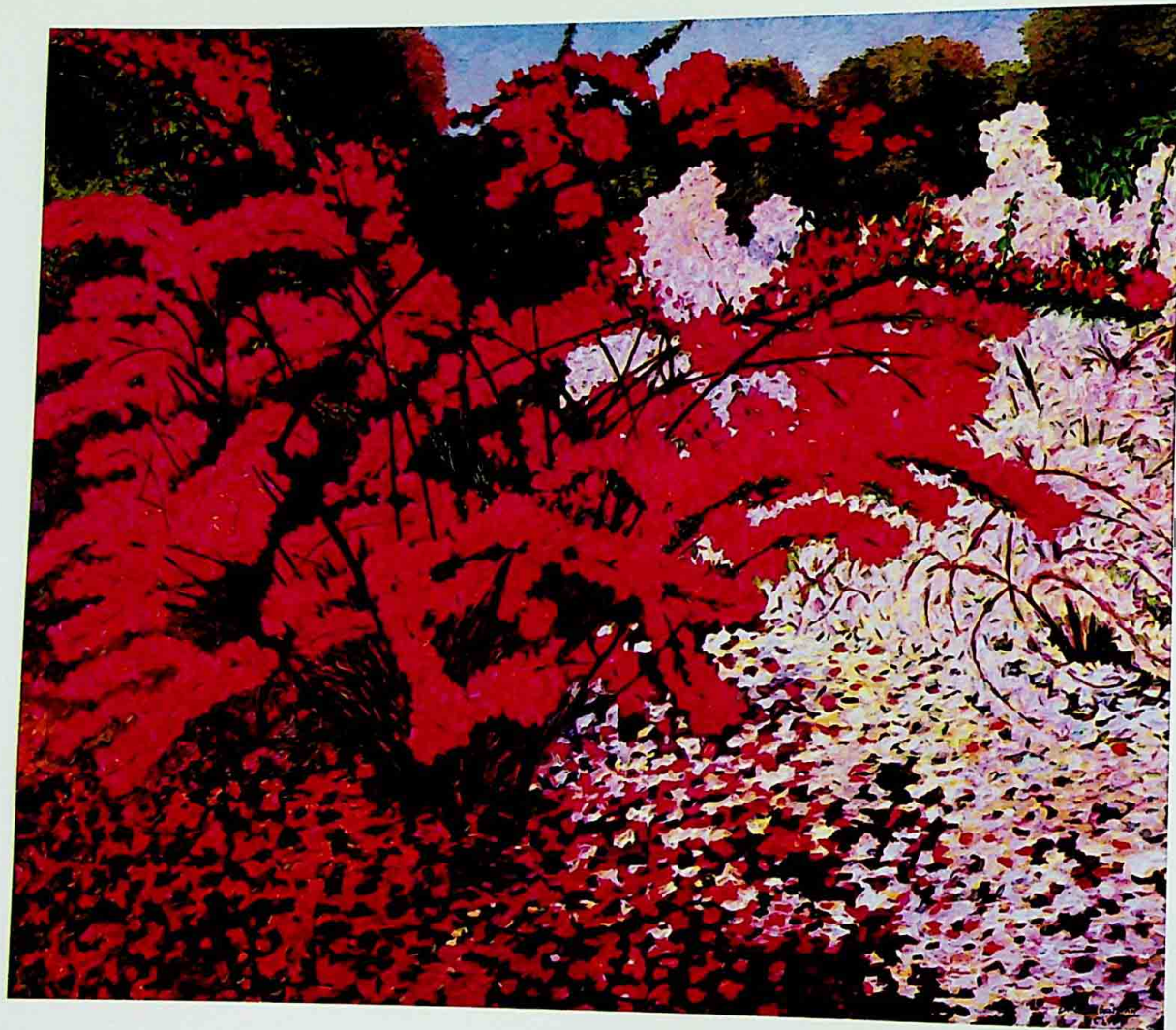
จรูญ บุญสวน

Charoon Boonsuan

Rama IX Art Museum Foundation

จรรยา บุญสวน “เจ้าน้ำทาบฟ้า” 115 x 140 ซม.

จรรยา บุญสวน “เฟื่องฟ้ากล้านวด ๘” 115 x 140 ซม.

Rama IX Art Museum Foundation

จรรยา บุญสวน “เฟื่องฟ้ากล้านวด ๒” 115 x 140 ซม.